

Список використаної літератури:

1. Резолюції Генеральної асамблеї ООН від 2 квітня 2020 року <https://undocs.org/en/A/RES/74/270>
2. EU spokeswoman: Emergency measures must be limited 20.04.2020. <http://rs.n1info.com/English/NEWS/a591148/EU-spokeswoman-Emergency-measures-must-be-limited.html>
3. Information Documents 7 April 2020 Respecting democracy, rule of law and human rights in the framework of the COVID-19 sanitary crisis <https://rm.coe.int/sg-inf-2020-11-respecting-democracy-rule-of-law-and-human-rights-in-th/16809e1f40>
4. COVID-19 – эффективный ответ с обеспечением прав человек. Проект резолюции от 27 марта <http://timeua.info/post/v-mire/v-pase-gotovyat-rezolyuciyu-o-zashite-prav-cheloveka-vo-vremya-pandemii-covid-19-18687.html>
5. Council of Europe anti-torture Committee issues “Statement of principles relating to the treatment of persons deprived of their liberty” <https://www.coe.int/ru/web/cpt/-/covid-19-council-of-europe-anti-torture-committee-issues-statement-of-principles-relating-to-the-treatment-of-persons-deprived-of-their-liberty->
6. В НААУ призвали минимизировать содержание за решеткой в условиях пандемии https://zib.com.ua/ru/142166-v_naau_prizvali_minimizirovat_soderzhanie_za_reshetkoy_v_usl.html
7. Права человека во время пандемии: АІ оценила ситуацию в Восточной Европе <https://eurasia.amnesty.org/2020/04/14/amnesty-international-priglashtet-na-onlajn-prezentacziyu-godovogo-doklada-prava-cheloveka-v-vostochnoj-evrope-i-czentralnoj-azii-v-2019-godu/>

Ключові слова: правозахисна діяльність, права людини, пандемія, коронавірус (COVID-19).

Ключевые слова: правозащитная деятельность, права человека, пандемия, коронавирус (COVID-19).

Key words: human rights activities, human rights, pandemic, coronavirus (COVID-19).

БІГНЯК ОЛЕКСАНДР ВАЛЕНТИНОВИЧ

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
завідувач кафедри міжнародного та європейського права,
доктор юридичних наук, доцент*

ПРОБЛЕМИ РЕГУЛЮВАННЯ КРИПТОВАЛЮТ У МІЖНАРОДНОМУ ПРИВАТНОМУ ПРАВІ

Завдяки динамічному розвитку інформаційних технологій активізувався пошук нових видів фінансових інструментів, що засновані саме на інформації. Таким фінансовим інструментом стала криптовалюта. Все більше людей відзначають відповідність криптовалюті відповідним бажаним критеріям. Питання використання криптовалюті в господарській та інвестиційній діяльності корпорацій остан-

нім часом набирає все більший інтерес. Криптовалюти кидають справжній виклик існуючій грошовій системі та її засадам.

Криптовалюта – це певні набори символів, цифр, букв (тобто цифровий код). Криптовалюта являє собою винагороду системи блокчейн, а майнінг зводиться до конкуренції математичних завдань, що вирішуються для отримання винагороди у вигляді монет.

Першою реалізацією концепції криптовалюти став біткоїн, принцип роботи якого було описано ще у 2008 році, його засновником вважається Сатоші Накамото, він наприкінці жовтня 2008 року описав технічні аспекти функціонування майбутньої криптовалюти, а вже в січні 2009 року виклав в загальний доступ першу версію коду цієї електронної валюти. Біткоїн є найбільш поширеною криптовалютою сьогодні, число користувачів цієї системи неухильно зростає у світі та в Україні.

У теперішній час біткоїн – одна із найбільш популярних альтернатив традиційним валютам. Думки держав у питанні регулювання біткоїн дуже різні. Хтось бачить в ньому погрозу, багато хто – перспективи і подальшу модернізацію валютної системи.

Світова спільнота ще навіть не визначила правового статусу біткоїн, не говорячи вже про законодавче врегулювання. В багатьох державах не створено правової бази обігу та використання криптовалюти, попри певне економічне та соціальне сприйняття. Хоча у певних високорозвинених країнах світу офіційно визначено статус криптовалюти, а також визначено органи регулювання й контролю за операціями з криптовалютою. У деяких країнах з біткоїн ведеться певна боротьба.

Зрозуміло, що для ефективного функціонування криптовалюти необхідна її інституалізація, яка можлива шляхом правової інституалізації та ринкової, що здійснюється завдяки формальному і неформальному встановленню правил функціонування криптовалюти.

В Україні на законодавчому рівні питання криптовалют залишається невирішеним. Криптовалюту пропонується розглядати як грошовий сурогат, платіжний засіб, фінансовий актив, товар.

З позиції міжнародного приватного права та його колізійних прив'язок теж має значення, розглядати криптовалюту як товар, як засіб платежу чи як фінансовий інструмент.

Як вбачається із Роз'яснення Національного банку України від 10.11.2014 р., криптовалюта вважається саме грошовим сурогатом. Хоча за ст. 1 Закону України «Про Національний банк України» грошовий сурогат – це будь-які документи у вигляді грошових знаків, що відрізняються від грошової одиниці України, випущені в обіг не Національним банком України і виготовлені з метою здійснення платежів в господарському обороті, крім валютних цінностей. Відповідно ж до ст. 32 вказаного Закону випуск та обіг на території України інших грошових одиниць і використання грошових сурогатів як засобу платежу забороняються. З огляду на ці положення криптовалюти не є грошовим сурогатом, тому що не відповідають критерію «документ»

за Законом України «Про електронні документи та електронний документообіг».

Європейська судова практика прирівняла криптовалюту до законного платіжного засобу, а обмін грошових коштів – до «валютно-обмінної операції». За рішенням Європейського суду Справедливості від 22.10.2015 р. біткойн необхідно вважати валютою (засобом платежу), а не товаром. На відміну від цього рішення Європейського Суду Справедливості, Європейський центральний банк розглядає цифрову валюту як товар, а договір купівлі-продажу щодо криптовалюти – як договір купівлі-продажу товару.

Відсутність відповідного правового регулювання обігу і використання криптовалюти провокує зростання чорного ринку, маніпуляцій та злочинності навколо цієї теми.

Міжнародне приватне право нерозривно пов'язано з розширенням міжнародного торгово-економічного, науково-технічного і культурного співробітництва. Важливу роль у правовому регулюванні цього співробітництва покликані відігравати норми міжнародного приватного права, значення якого зростає у міру поглиблення міжнародних господарських зв'язків, розвитку нових організаційних форм у різних галузях міжнародного ділового співробітництва.

Безумовно, вибір колізійної прив'язки безпосередньо залежить в тому числі від того, чи розглядається криптовалюта як товар, як платіжний засіб, чи як фінансовий інструмент (актив).

Якщо розглядати криптовалюту як товар, то, звісно, до її регулювання застосовується речове право: закон місця знаходження речі стосовно нерухомого і рухомого майна, однак через специфіку криптовалюти буде важко визначити її конкретне місцезнаходження.

Якщо розглядати криптовалюту як платіжний засіб, то при встановленні змісту грошових зобов'язань застосовуються дві колізійні прив'язки: закон валюти платежу та закон валюти боргу, перший є більш визнаним, але теж з певними особливостями. Проте в деяких країнах ці положення регулюються виключно нормами публічного права.

Якщо криптовалюту вважати фінансовим активом, то можуть застосовуватися такі прив'язки: закон національності емітента цінних паперів, закон місця реєстрації випуску цінних паперів, закон місця обігу цінних паперів, зобов'язальний статут угоди, предметом якого є цінний папір, особистий закон власника цінного паперу. З цього приводу існують також різні підходи в різних країнах. Тому доцільно в угоді вказувати право, що регулює цю угоду.

На розвиток міжнародного приватного права впливають основні фактори сучасної дійсності, такі як інтернаціоналізація господарського життя, безпосереднім проявом якої є широкий розвиток різностороннього економічного і науково-технічного співробітництва; різке посилення міграції населення внаслідок війн, усілякого роду конфліктів, національних, політичних причин, а також з метою працевлаштування, отримання освіти; а також науково-технічний прогрес, який зблизив континенти і країни й полегшив загальнолюдське спілку-

вання. Криптовалюта як досягнення науково-технічного прогресу зближує континенти й полегшує загальнолюдське спілкування, а, отже, ще й з цих причин, потребує відповідного регулювання і вирішення колізій, що виникають.

Ключові слова: крипто валюта, гроші, колізійні норми, міжнародне приватне право, колізійні прив'язки.

Ключевые слова: криптовалюта, деньги, коллизионные нормы, международное частное право, коллизионные привязки.

Key words: cryptocurrency, money, collision norms, international private law, collision bindings.

СУРІЛОВА ОЛЕНА ОЛЕКСІІВНА

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
професор кафедри міжнародного та європейського права,
доктор юридичних наук, доцент*

СПІЛЬНА ТРАНСПОРТНА ПОЛІТИКА ЄС ТА ІНТЕГРАЦІЯ ТРАНСПОРТНОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ У ТРАНС'ЄВРОПЕЙСКУ ТРАНСПОРТНУ МЕРЕЖУ

Посилення глобалізаційних, у тому числі євроінтеграційних процесів, у яких бере участь Україна, призводить до зростання ролі транспорту не тільки як базової галузі економіки, але і як важливого чинника міжнародної співпраці. Вигідне географічне розташування надає можливості нашій країні інтегруватися до світової транспортної мережі та ефективно використовувати транзитний потенціал. Однак, Україна за роки незалежності так і не спромоглася стати визначною транзитною державою. До останнього часу лише трубопровідний транспорт ефективно виконував транзитну функцію, однак стрімко її втрачає у зв'язку з побудовою трубопроводів Південний та Північний потік та щорічним скороченням транзиту за договірними умовами [1].

Ситуація, що склалася створює ризики для економіки України, але водночас, на нашу думку, сприятиме пошуку і втіленню у життя нових масштабних інфраструктурних проектів у транспортній сфері, зокрема інтеграції транспортної системи України до транс'європейських транспортних мереж (TEN-T) [2] у відповідності до міжнародних зобов'язань щодо формування міжнародних транспортних коридорів, які додатково пропонувалося включити до традиційної мережі МТК: Гданськ-Одеса (Балтійське море – Чорне море) (Польща. Україна); «Євроазійський» (ЄАТК) Іллічівськ (Одеса) – Поті (Батумі) – Тбілісі Баку (Україна, Грузія, Азербайджан); альтернативний транспортний коридор «Європа – Азія» (Німеччина, Італія, Австрія, Чехія, Словаччина, Угорщина, Польща, Україна, Росія, Казахстан, країни Середньої Азії та Китай).